بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓް
ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތް

- ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 2022/HC-A/80
- އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް: ޢިއްޝާން އިބްރާހީމް، މަޑުފުރިގެ، ނ. މިލަދޫ
- އިސްތިއުނާފު ކުރެވުނު ފަރާތް: މަރްޔަމް ނާއިލާ، ސިނަމާވިލާ، ނ. މިލަދޫ
- މައްސަލައިގެ ބާވަތް: ޚަރަދު ހުކުމަށް އެދި

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:

ފަނޑިޔާރު ޙުސައިން މަޒީދު

ފަނޑިޔާރު ޙުސައިން ޝަހީދު

ފަނޑިޔާރު ފާޠިމަތު ފަރްޒާނާ

ނިމުނު ތާރީޚް: 27 ރަބީޢުލްއާޚިރު 1443 / 21 ނޮވެމްބަރު 2022

ހައިކޯޓުގައި ޤަޟިއްޔާ ރަޖިސްޓްރީ ކުރެވުނު ތާރީޚް:

27 ރަޖަބު 1443
28 ފެބްރުއަރީ 2022

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ޤަޟިއްޔާ:

- **ނަންބަރު:** 1764/Fm-C/2019 ޤަޟިއްޔާ
- **ނިންމި ކޯޓު:** ފެމިލީ ކޯޓު
- **މާއްދާ:** ޚަރަދު ހޯދުމަށް އެދި
- **ހުށަހެޅުނު ތާރީޚް:** 18 ޖުލައި 2019
- **ނިމުނު ތާރީޚް:** 03 އޮކްޓޫބަރު 2019

އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް

ޒިއުޝާން އިބްރާހީމް، މަޑުވެރިގެ، ނ. މިލަދޫ

ބަދަލުގައި:

އާއިޝަތު އަލްޒިދާ، ސޫރިރީ، ފ. މަގޫދޫ

އިސްތިއުނާފަށް ރައްދުވި ފަރާތް

މަރްޔަމް ނާއިލާ، ސިނަމާވިލާ، ނ. މިލަދޫ

ބަދަލުގައި:

މުޙައްމަދު ފައިސަލް، ސިތާރާފާރި، މ. މުލައް

މަދަނީ- އާއިލީ- ޚަރަދު ހޯދުމަށް އެދި- ހައިކޯޓަށް އިސްތިއުނާފާ މުރާޖަޢާކުރުމުގައި ބަލާ ގޮތް ކަނޑައަޅާފައިވާ ދަރު ކޯޓުގެ މައްސަލައެއްގެ އިސްތިއުނާފު ދެވަނަފަހަރަކަށް ހައިކޯޓަށް ހުށަހެޅުން

ފަނޑިޔާރު ހުސައިން މަޒީދުގެ ރައުޔު، (މި ރައުޔަށް ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދު އަދި ފަނޑިޔާރު ޢާއިޝަތު ޝުޖޫނު މުޙައްމަދު ތާއީދުކުރައްވާފައި)

މައްސަލައިގެ ތަފާސީލު

1. މިއީ ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1764/Fm-C/2019 ދަޢުވާއާ އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ށ. މިލަންދޫ، މަޑުވެރިގެ، ފިރުޝާން އިބްރާހީމް (ދރއ ކާޑު ނަންބަރު: A205034) ގެ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހެޅުމުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި ރަޖިސްޓަރީކުރެވުނު ނަންބަރު 2022/HC-A/80 ދަޢުވާއެވެ. މި ދަޢުވާގައި އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތަކީ ށ. މިލަންދޫ، ސިނަމާލެ، މަރްޔަމް ނާއިލާ، (ދރއ ކާޑު ނަންބަރު: A150813) އެވެ.

ކޯޓު ހިނގައިދިޔަ ގޮތް

2. އިސްތިއުނާފުކުރެވިފައި މިވަނީ ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1764/Fm-C/2019 ދަޢުވާއެވެ. ބެލުމުން ދަޢުވާއާ އަދި މިގޮތަށް ކުރިންވެސް ފިރުޝާން އިބްރާހީމްގެ ފަރާތުން މިކޯޓަށް އިސްތިއުނާފަށް ހުށަހެޅުމުން، މިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2019/HC-A/624 ދަޢުވާގައި މަޢްލޫމާތުން ބަލައި، 10 މާރިޗު 2021 ތާރީޚުގައި ހުކުމް ކޮށްފައިވާ މައްސަލަތަކެއްކަން އެނގެން އެބައޮތެވެ. އެގޮތުން މިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2019/HC-A/624 ދަޢުވާގައި ހުކުމް ކޮށްފައިއޮތީ ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1764/Fm-C/2019 ދަޢުވާގެ ހުކުމަށް ބަދަލު ގެނެސްދޭން ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ ސަބަބެއް ނެތް ކަމަށް ކަނޑައަޅައި އެ މައްސަލަ ބެލި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާޤުންނެވެ.

3. ފެމިލީ ކޯޓުގެ ބެލުމުން ނަންބަރު 1764/Fm-C/2019 ދަޢުވާގެ އިސްތިއުނާފު މިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2019/HC-A/624 ދަޢުވާގައި ބަލައި 10 މާރިޗު 2021 ތާރީޚުގައި ނިމުނުފަހުން، 13

ފެބްރުވަރީ 2022 ތާރީޚުގައި ޢާއިލީ ކޯޓުގެ އެ ޤަޟިއްޔާ (ނަންބަރު 1764/Fm-C/2019) އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ ހައްދަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ޢިރުޝާން އިބްރާހީމް އަށް ދީފައިވާކަން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު (NR) HC-IH/2021/09 "އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ މުއްދަތަށް އެދި ހުށަހެޅި މައްސަލައާގުޅޭ ނިންމިގޮތް" އަށް ބެލުމުން އެނގެއެވެ. އަދި މިފަދައިން ހައްދަ ދީފައިވާނީ ޢާއިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1764/Fm-C/2019 ޤަޟިއްޔާގެ ޙުކުމުގައިވާ ހިސާބުގެ ކުށެއް އިސްލާޙުކުރުމަށްޓަކައި މައްސަލަ އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް އެދިފައި އޮތުމުންކަން މި ލިޔުމުން ބެލުމުން އެނގެއެވެ. މައްސަލަ އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ ހައްދަ ދީފައިވީ އެ މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ އިޖުތިހާދުންނެވެ. ނަމަވެސް އެ ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ ހައްދަ ދިނުއިރު އެއީ މީގެ ކުރިން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި އިސްތިއުނާފު ކުރެވިފައިވާ ޤަޟިއްޔާއެއްކަން އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ ހައްދަދިނުން ނިންމުމުން އެނގޭކަން ނެތެވެ. ކަން މިހެން އޮތް އިރު، މިއީ، މީގެ ކުރިން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ބަލައި ޙުކުމްކޮށްފައިވާ މައްސަލައެއް ކަމަށްވެފައި ދުވަސް ފަހަކަށް އެ ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ ހައްދަ ދިނުމަކީ އުސޫލީ ޤަވާޢިދުގެ ސަބަބެއްނެތިކަމަށް ބެލެވެއެވެ.

4. އަދި އެފަދައިން ދެވުނު ހުއްދައިގެ ދަށުން ޢިރުޝާން އިބްރާހީމްގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާ ގޮތަށް އިސްތިއުނާފު ހުށަހަޅާފައިވާ މިއީ މިބެލޭ ނަންބަރު 2022/HC-A/80 ޤަޟިއްޔާއެވެ.

ޝަރީޢަތުން ރިޢާޔަތްކުރިގޮތް

5. މި ޤަޟިއްޔާގައި ޢިރުޝާން އިބްރާހީމްގެ ފަރާތުން ފާހަގަކުރާ ކަމަކީ ޢާއިލީ ކޯޓުގެ ބަޔާނުގެ ނަންބަރު 1764/Fm-C/2019 ޤަޟިއްޔާގެ ޙުކުމުގައި، ހިސާބުކުރުމުގެ އަދަދުތަކުން ފައިސާގެ ނުބައި ބަދަލުވެ ލިޔެވިފައިވާކަމަށާއި އެކަން އިސްލާޙުކޮށްދިނުމަށް އެދި އިސްތިއުނާފުކޮށް ހުށަހެޅި ކަމަށެވެ. އެގޮތުން މި ޤަޟިއްޔާގައި ހުށަހެޅުނު އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާއަކީ ޢާއިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1764/Fm-C/2019 ޤަޟިއްޔާގެ ޙުކުމް ޢާއިލާ ޤާނޫނުގެ 65 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާ ޚިލާފުކަމަށް ބުނެ ހުށަހެޅި ނުކުތާއެވެ. އެ ނުކުތާގައި

ތިޔުސްޝާން އިބްތިދާއީ ޝަރީޢަތުން ފާހަގަކޮށްފައިވަނީ ދެވަނަ ކުއްޖާގެ ހަރަދުގެ ގޮތުގައި މަހަކު -/2000ރ. (ދެހާސް ރުފިޔާ) ކަނޑައަޅާފައިވަނީ އާއިލާއާބެހޭ ޤާނޫނުގެ 65 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާ ޚިލާފަށް، ހިސާބު ހެދުމުގެ ކުށަކުން ކަމަށެވެ.

6. އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ މަރުޙަލާ ނާއިލާގެ ފަރާތުން މި މައްސަލައިގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ މައިގަނޑު ކަމަކީ، މި ޤަޟިއްޔާގައި އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު ދަށު ކޯޓުގެ މައްސަލައާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން މީގެ ކުރިން ބަލައި ފައިސާގަނޑުކޮށްފައިވާ މައްސަލަތައް އަދުން ހަމަ އެ ޤަޟިއްޔާގެ އިސްތިއުނާފަށް މައްސަލަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ނިންމާފައިވާ ކަމަށެވެ. އަދި މައްސަލަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި ބެލުން ކަމަށް ކަނޑައަޅައި މައްސަލަ ބެލި ނަމަވެސް، ދަށު ކޯޓުން މައްސަލަ ނިންމާފައިވަނީ އާއިލާއާބެހޭ ގާނޫނުގެ 65 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާ ޚިލާފަށް ނޫންނަކަމަށެވެ. އެހެނީ އެ މާއްދާގައި އެކި ހަރަދުގެ ގޮތުގައި މަދުވެގެން -/1000ރ (އެއްހާސް ރުފިޔާ) ކަނޑައެޅުން ލާޒިމު ކަމަކަށެވެ. އެހެންކަމުން އެއަށްވުރެ ގިނައިންވެސް އެ ހަރަދުގެ މިންވަރު ކަނޑައެޅުމުގެ އިޚްތިޔާރު ފަނޑިޔާރަށް ލިބިދޭކަމަށާއި ދަށު ކޯޓުން ހަރަދުގެ ގޮތުގައި -/2000ރ (ދެހާސް ރުފިޔާ) ކަނޑައަޅާފައިވަނީ ޤާނޫނީ އިމުގެ ތެރެއިން ކަމަށާއި އެއީ ހިސާބުހެދުމުގެ ކުށެއް ކަމަށް ނުދެކޭކަމަށެވެ.

7. ފުރަތަމަ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1764/Fm-C/2019 ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފު ކުރުމުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2019/HC-A/624 ޤަޟިއްޔާއިން އެ މައްސަލަ ބަލައި ޙުކުމްކޮށްފައި ވަނިކޮށް، ކުރިންވެސް އެ ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރި ފާހަގަކޮށް ދެފަރާތް ފަހަރަކު އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާއެއް ހުށަހަޅައި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި އެ ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ ފުރުސަތު ހަމަވެއް ނުވެއެވެ. އެހެނީ ފުރަތަމަ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1764/Fm-C/2019 ޤަޟިއްޔާ އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ދަށު ކޯޓަށް ތަބާވެގެންކުރުމުން ނަމަވެސް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ އެންގުމަކަށް ދަށު ކޯޓުން ދެފަރާތަށް ބަލާ ގޮތް އާއިލާއާބެހޭ ޤަޟިއްޔާއެއް ނޫނެވެ.

8. އަދި ދަށު ކޯޓުގެ ޙުކުމުގައި ލިޔުމުގެ ކުށެއް އޮތްކަމަށް ދެކޭނަމަ، އެކަން އިސްލާހުކޮށްދިނުން އެދި ދުލިޔާ ކޯޓަށް ހުށަހެޅުމަކީ ލިޔުއްސާން އިބްތިދާއީ ޤާނޫނީ ފުރުޞަތެކެވެ. އަދި އެކަމަކީ ދުވަސް ފަހަރަކުން ދަށު ކޯޓުގެ ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފީ ކޯޓަކުން ބަލައި ގޮތް ކަނޑައަޅަންޖެހޭ ކަމެއް ނޫނެވެ.

9. ކަން މިހެން އޮތުމުން، އަރުޒުކުރެވުނު ބެލެވޭތީ މި މައްސަލައަކީ ކޯޓުގައި ކުރިއަށް ގެންދެވިގެންވާނެ މައްސަލައެއް ނޫންކަމަށެވެ.

10. މިއީ ކުރިން އިސްތިއުނާފުން ބަލައި ނިމިފައިވާ މައްސަލައާއި ނުނިމޭ ދަޢުވާލިބޭ ސަރުކާރުން ކަރަފުޓަކަށް މައްސަލަ ބަލައިނެގެން ކޮށް ބަދަލުކުރެވުނު ބަދަލުގައި، މި މައްސަލަ ބަލައިގަން ޤަޟިއްޔާއާއިގެ ގޮތުގައި މި ކޯޓުގައި ރަޖިސްޓްރީ ކުރެވިފައިވާ ކުރިން އިސްތިއުނާފު ކުރެވިފައިވާ މައްސަލައިން ނިމިގެންކަމަށް ދެކެން އިސްތިއުނާފީ މުއްދަތު ހަމަވެފައިވާތީ، އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ ހުއްދަދަން އެދި ހުށަހެޅި ފޯމު ބަލައިގަން ފަނޑިޔާރުންނަށް ފޮނުވުމުގެ ސަބަބުންނެވެ. އެފަދައިން ފޯމު ފަނޑިޔާރުންނަށް ފޮނުވުން ފުރުޞަތުދިނުމަށް ފަނޑިޔާރުން ރިޢާޔަތްކޮށް މަޞްލަޙަތު ސަބަބުތައް ދެކޭގޮތް ހުށަހަޅާ ދިނުމަށްޓަކައި މިއީ ކުރިން ބަލައި ނިމިފައިވާ ޤަޟިއްޔާއެއްކަން ފަނޑިޔާރުންނަށް ޤަޟިއްޔާގެ ސަފްހާތަކުން ނިންމަވާ. އަދި މި މައްސަލާގައި ރަޖިސްޓްރާރގެ ޖަވާބާ އެކަށީގެންވާ ގޮތުގައި ވެސް ކަމަށް ނުދާތީ، މި މައްސަލައިގައި އިސްތިއުނާފުވެރިޔާ ހުށަހެޅުންތައް ވަޒަނުކޮށް ބަލައިލުމަށްފަހު އިސްތިއުނާފު ބަލައިގަތުމަށް ފުރުޞަތު ނުދިނުމަކީ ޤާނޫނާ ޚިލާފު ކަމެއް ނޫނެވެ.

ފަނޑިޔާރު ޙުސައިން ޝަހީދުގެ ރައުޔު؛

11. ފަނޑިޔާރު ޙުސައިން މަޖީދުގެ ރައުޔައަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދު ކުރަމެވެ.

ފަނޑިޔާރު ޝުޢައިބު ޒަކަރިއްޔާގެ ރައުޔު؛

12. ފަނޑިޔާރު ހުސައިން މަޒީދުގެ ރައުޔަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދު ކުރަމެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ އިޖުރާއަތު ބަޔާންކޮށްދިނުން

13. މި ޤަޟިއްޔާގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ޙުކުމް ކުރުމުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގައި މި ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ހުށަހެޅުމުގެ ޙައްޤު މައްސަލައިގެ ހަސްމުންނަށް ލިބިގެންވެއެވެ. އެގޮތުން އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ހުށަހެޅުމުގެ މުއްދަތަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން މި ޤަޟިއްޔާގައި ޙުކުމް ކުރާ ތާރީޚުން ފެށިގެން 30 (ތިރީސް) ދުވަހެވެ.[1] އަދި އެ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ޝަރީޢަތުނިމުނުގޮތުގެ ރިޕޯޓު ހަސްމުންނަށް ހަވާލުކޮށްދެވިފައިނުވާނަމަ، އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ މުއްދަތު ގުނަން ފަށާނީ ޝަރީޢަތުނިމުނުގޮތުގެ ރިޕޯޓު ހަސްމުންނަށް ހަވާލުކުރާ ތާރީޚުންނެވެ.[2] އެހެންނަމަވެސް ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ކޮޕީ އަދި ބިނާކޮށްގެން އިސްތިއުނާފު ކުރަން ވެދާނެތީއެވެ.[3]

- **ޙުކުމް:**

ދެންފަހެ، އިސްވެ ފާހަގަކުރެވުނު ނުކުތާތަކަށް ބަލާއިރު ބަޔާންކުރެވުނު ކަންކަން އެގޮތުގެ މަތިން ޙުކުމުން، ފެމިލީ ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1764/Fm-C/2019 ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް، ނ. މިލަދޫ، މަޑުފުރިގެ، ޢިޔާޝާން އިބްރާހީމްގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ މި މައްސަލައަކީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން

[1] . ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021 (މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)
[2] . ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021 (މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)
[3] . ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021 (މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)

ބަލައި ހުރިއަށް ގެންދެވިދާނެ އިސްތިއުނާފުގެ ނުކުތާއެއް މި މައްސަލަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލީހުގެ އިއްތިފާޤުން ކަނޑައަޅައި، މި މައްސަލައިގެ އިސްތިއުނާފު ފުރު ބާޠިލްކޮށް، މިގޮތުގެ މަތިން ހުކުމްކޮށްފީމެވެ.

މިޤަޟިއްޔާ ބަލައި ހުކުމް ކުރީ:

ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދު

ފަނޑިޔާރު ހުސައިން މަޒީދު
(ރިޔާސަތު)

ފަނޑިޔާރު ފާޠިމަތު ފަރްޒީނާ